

Kosovo: revolta contra l'oblit

A Kosovo, el primer dia de primavera va ser marcat per un enterrament. Les famílies de dol havien fet una crida pública per expressar el seu desig d'intimitat, i la policia internacional efectuava controls escrupolosos a la carretera que uneix la capital, Pristina, amb el lloc de l'enterrament, a fi de desanimar la població a assistir-hi. Tot i això, s'hi van aplegar unes 7.000 persones. Nens i adolescents portaven pancartes en albanès i anglès en què demanaven la fi de la violència. Un fort dispositiu militar assegurava la impermeabilitat entre aquest poblet i el del costat, habitat per serbis.

El dimarts 16 de març, els mitjans de comunicació kosovesos van fer públic el relat d'un nen albanokosovès d'un llogaret proper a Mitrovica, al nord, que deia que s'havia escapat dels civils albanokosovesos que el perseguien amb gossos. Tres companys seus no havien tingut tanta sort i s'havien ofegat al riu durant la fugida. La notícia va ser la gota que va fer vessar el got de la ràbia dels kosovesos, que no han pogut acceptar mai que les tropes franceses de l'OTAN deixin la meitat de la ciutat de Mitrovica, i tot el territori al nord d'aquesta, en mans dels radicals serbis. Les manifestacions van ser immediates (i segons els testimonis, espontànies) per tot Kosovo. Tota la frustració d'un país encallat es va concentrar en l'odi al serbi. La sorpresa va ser la recuperació d'aquesta ira per elements extremistes, amb un resultat desolador: 28 persones mortes, uns 600 ferits, una quinzena d'esglésies ortodoxes cremades, diverses cases enderrocades o saquejades...

Quan el kosovès del carrer es va assabentar que el seu descontentament havia estat instrumentalitzat per elements radicals (i probablement mafiosos) i que les seves protestes han emparat actuacions comparables amb les dels radicals serbis durant la guerra, ja era tard. Pocs dies després del cessament de la violència, la policia va arrestar més d'un centenar de presumptes culpables. Devia ser més fàcil practicar aquestes detencions que no respondre a la pregunta clau: si, segons tots els indicis, les agressions van ser organitzades, qui hi havia al darrere?

El brou de cultiu de la violència.

Les opinions divergeixen a l'hora de determinar els responsables dels fets; les causes, però, estan bastant més clares.

En un article publicat per EL TEMPS l'octubre passat (vegeu núm. 1.010), Gerard Links, del Ministeri de Cultura de la UNMIK (administració internacional de Kosovo), advertia textualment que "si l'energia creativa [dels joves] no es canalitza degudament, un dia esclatarà". De fet, Links ja anunciava tot el que avui es considera causa primera d'aquesta agressivitat latent que, en efecte, va esclatar: és la major densitat de població per metre quadrat en tot Europa, amb un 85% de població menor de 25 anys, una desocupació del 80%, cap perspectiva econòmica (sobretot a causa dels llimbs legals en què es manté Kosovo), una administració internacional "que es complau a dictar ordres, sense un interès real pels problemes del país", una elit de "dinosauris" locals que "barra qualsevol perspectiva als joves amb idees". A més a més, encara cal afegir-hi la paranoia

Els darrers fets violents a Kosovo i Sèrbia són la punta d'un iceberg que ha fet gran no sols l'actitud bel·ligerant de Belgrad, sinó també el desinterès de la comunitat internacional i les mancances de les elits polítiques albanokosoveses.

dels kosovesos, que continuen veient en la població local sèrbia una mena de quinta columna ètnica, por degudament alimentada per Belgrad (capital de Sèrbia). Per mantenir la il·lusió de domini sobre la província separatista, els consecutius governs serbis s'han lliurat a crear institucions paral·leles en la part septentrional de Kosovo, tolerades per l'administració internacional malgrat les nombroses mostres de rebuig.

Les simpaties obertes de certs països europeus cap a Belgrad i el desig creixent de la comunitat internacional de facilitar les coses a la incipient democràcia sèrbia, li han donat el pes diplomàtic necessari per frenar moltes de les reformes que s'intentaven aplicar a Kosovo. L'any passat es va aturar en sec la privatització de les empreses kosoveses, encara que en principi es va decidir d'acord amb la UNMIK. Això va impossibilitar fins i tot la inversió del capital local (o de la diàspora kosovesa, més inclinada al risc), i no parlem d'algun possible interès dels inversors estrangers. Cinc anys després de la guerra, l'aeroport de Pristina continua sense poder obtenir els permisos internacionals relatius a la seguretat, de manera que viatjar des de qualsevol ciutat europea cap a Kosovo resulta tres vegades més car que cap a Belgrad. Per exemple, un viatge d'anada i tornada entre Barcelona i Pristina supera els 1.000 euros. Kosovo s'ha convertit en l'ostatge del seu estatus final, i de les discrepàncies que suscita.

Actuacions sense resposta. La desesperació dels kosovesos davant d'aquesta política tan negativa es va materialitzar durant dos dies sencers en una ira cega, dirigida, com és habitual en situacions conflictives, contra un cap de turc, contra la comunitat sèrbia i contra tota mostra de la seva presència a Kosovo. La sorpresa d'una reacció que no era tan previsible va posar de manifest la falta de lideratge kosovès i el desinterès de l'administració internacional. El primer que va reaccionar públicament va ser un intel·lectual que des del començament va rebutjar qualsevol participació política en les institucions kosoveses, tal com són ara. Veton Surroi, publicista i editor, es va adreçar a l'opinió pública

Un grup de residents de la ciutat de Nis, al sud de Sèrbia, cremen una mesquita com a acte de protesta pels incidents esdevinguts a Kosovo.

kosovesa la vesprada del dimecres 17 de març, en una aparició televisiva, cridant al cessament d'unes accions que ell va comparar amb les que van perpetrar els serbis l'any 1999.

Però la resta s'embranchen en explicacions o en declaracions, en dubtes sobre la posició més convenient. La barcelonina Eva López Amat, responsable de la UNMIK a Pristina, fins i tot qualifica de confusa i de feta a deshora la reacció de la KFOR, la força militar internacional

present a Kosovo. "Els soldats que havien d'interposar-se entre les dues comunitats en la ciutat dividida de Mitrovica es van absentar en el moment crucial; es van comportar com si es tractara d'un dia qualsevol. D'altra banda, l'únic polític kosovès que 'va sortir de sa casa' des del primer moment va ser el primer ministre, Bajram Rexhepi." Aquest, juntament amb el ministre de Cultura, Behshet Brajshori, es va desplaçar cap al punt més calent dels voltants de la capi-

Ciudadans albanesos a la ciutat de Cabra, al nord de Kosovo, durant el funeral de dos joves morts el passat 21 de març per culpa dels incidents.

tal. Tots dos van aconseguir convèncer la multitud que marxava contra un dels llogarets serbis més importants del Kosovo central perquè es dispersara. El president del PDK (Partit Democràtic Kosovès), i exlíder de la guerrilla, Hashim Thaçi, va interrompre el seu viatge pels EUA i matingué un discurs que va deixar molta gent bocabadada. Thaçi, habitualment acusat de voler captar per al seu partit la joventut més radical, va dir textualment: "Nosaltres hem lluitat per un Kosovo lliure, no per un Kosovo solament per a albanesos", i va titllar els qui cremaven les cases dels serbis de "simples criminals". El primer ministre, Rexhepi, va acusar els violents d'haver cremat no esglésies sèrbies, sinó el "patrimoni cultural de la nostra pàtria, Kosovo". Sumant-se al cor de les reprovacions, el president de Kosovo, Ibrahim Rugova, proclamava un dia de dol.

A Sèrbia les reaccions també van desbordar les simples protestes. Hi hagué incendis, pallisses i saquejos de tot allò que no fóra serbi (a falta de presència purament albanesa). Dues de les tres darreres mesquites que quedaven a Sèrbia (bosnianes) van ser cremades, davant la pràctica indiferència de la policia. Una passivitat que va quedar patent a Belgrad, on el mateix cos de policia

que no va "aconseguir" impedir la crema del temple (declarat patrimoni de la humanitat per la UNESCO) va mostrar una eficàcia perfecta uns instants després, quan la turba prentengué continuar vessant la seva ira contra l'ambaixada dels EUA. El nou president del país, Vojislav Kostunica, cridava els seus partidaris a manifestar-se i declarava que "Kosovo ha estat i serà Sèrbia". "Si no haguéssim preservat Kosovo, no existiríem com a nació", va afegir. El president de la Lliga dels Estudiants de la Universitat de Novi Sad (nord de Sèrbia), va anar encara més lluny en la seva crida a mantenir les manifestacions pacífiques: "Cada vegada que un *shiptar* (nom despectiu per als albanesos) sap que hem cremat una mesquita o un simple forn de pa d'un immigrant albanès, llavors va ell i crema un monestir. I un dels nostres monestirs val més que tota la història albanesa."

L'eixida del clot. Mentre Belgrad entaula una ofensiva diplomàtica, aprofitant la imatge mediàtica de víctima que els han proporcionat els albanokosovesos violents, a fi d'aconseguir que la comunitat internacional veja els incidents com a accions de neteja ètnica, els intel·lectuals i polítics kosovesos intenten comprendre la situació.

És el cas de Blerim Shala, editor de l'influent diari *Kosovar Zeri*. Segons Shala, el fet que l'escena musical kosovesa produeix la major oferta de rap dels Balcans convida a la reflexió. "Es tracta d'una expressió musical pròpia dels guetos, d'un crit de desil·lusió i desesperació. La joventut de Kosovo viu amb el futur embargat. Nosaltres mateixos hem perdut la capacitat de diàleg amb la nostra joventut. La desídia de l'elit política kosovesa i la indiferència de la UNMIK l'han convertit en instrument de polítiques extremistes." L'analista Shkelzen Maliqi considera que la por al nou Govern serbi (la coalició del nacionalista Kostunica amb el partit de Milosevic) ha disparat les pors latents, i lamenta que s'haja desestimat la capacitat de convocatòria dels minúsculs moviments extremistes. Malgrat la tranquil·litat que s'ha apoderat de Kosovo, l'editor Veton Surroi adverteix contra la temptació de "donar carpetada". Aquests esdeveniments haurien de servir de despertador, perquè, segons diu, mantenen artificialment l'*status quo* que produeix la violència.

El dimarts 30 de març el president del Parlament de Kosovo va visitar els barris serbokosovesos de la ciutat oriental de Gjilan. Va reiterar el compromís del Govern de compensar els danys causats i tota la protecció necessària, perquè, segons ell, "la independència de Kosovo i la protecció de les minories no tenen alternativa". Els serbokosovesos no es van mostrar gaire confiats en l'eficàcia de la KFOR i van exigir promeses de protecció als seus veïns albanokosovesos.

Al marge de l'actuació dels polítics, en la pàgina web de la ràdio de Belgrad B92 es desenvolupava un intercanvi sorprenent de declaracions entre ciutadans de Kosovo i de Sèrbia.

Un parell de dies després dels fets sagnants van començar a aparèixer missatges d'albanokosovesos que expressaven explícitament la seva vergonya pels fets, i el seu sentiment per les víctimes sèrbies. I aquestes declaracions van ser contestades per les primeres mostres de solidaritat i de comprensió de ciutadans serbis.

Gani Jakupi